

Foto: Peter Chvostek, Simona Šalgovičová

Zvieratá a my

Myslím si, že skoro každý z nás obľubuje a vyhľadáva milú spoločnosť zvierat, alebo aspoň tuší tú dôležitosť, že sú nesmierne potrebné pre správne fungovanie ekosystému na Zemi.

Avšak od roku 1970 výrazne poklesla populácia voľne žijúcich zvierat až o neuveriteľných 68 percent. Kvôli zásahom človeka sa mnohé druhy zaraďujú do skupiny kriticky ohrozených, pretože ich je na

Zemi už tak málo, že šanca na ich prežitie je len veľmi nízka. Existuje aj špeciálny zoznam týchto druhov, ktorý zostavuje IUCN (Medzinárodná únia na ochranu prírody a prírodných zdrojov).

Ide o povestný červený zoznam (po anglicky Red List), ktorý je takzvaným kritickým ukazovateľom zdravia svetovej biodiverzity. Na tomto zozname sa nachádza napríklad primát orangutan tapanuli. Z jeho druhu žije už len menej ako 1 000

jedincov. V kritickom stave sa nachádzajú aj leopardy škvr-

nité amurské. Je ich len okolo 85 a hrozí im vyhynutie. Leopardy škvrnité amurské najviac ohrozuje človek svojim opakovaným a nenásytným pytlactvom, znečisťovaním a odlesňovaním.

Napriek tomu, že ľudia môžu za väčšinu katastrof, neznamená to, že sa ich nemôžu pokúsiť aj napraviť. Preto považujem za zásadné a potrebné hovoriť aj o ťažkých témach súčasnosti ako je napríklad táto.

Hana Halamová

Foto: archív H. H.

Odysea energie / Pes – nejlepší přítel člověka / Niekoľko zaujímavostí zo zvieracej ríše / Dopečuli ste už o týchto dvoch tituloch zo sveta detskej literatúry? / Alexander opäť strieborný / Ženy v športe

Prednáška

Foto: internet

Prečo budú vlaky lietať?

Nepáčilo by sa vám niekedy cestovať napríklad špeciálne navrhnutými a zostrojenými lietajúcimi vlakmi? Ak áno, tak vám viac k tejto zaujímavej problematike povie erudovaný vedúci vedecký pracovník prof. RNDr. Peter Samuely, DrSc. z Ústavu experimentálnej fyziky SAV, v. v. i.

Prof. Samuely je nielen výskumník, ale aj autor publikácií a niekoľkých recenzií a článkov uverejnených v zahraničných odborných periodikách, riešiteľ a koordinátor projektov a univerzitný profesor.

-red-

Odysea energie

Dňa 2. augusta 2022 sa študenti Detskej Univerzity Komenského vydali po stopách tajomného sveta elektrickej energie, avšak nie hocijakej. Starostlivo zložená interaktívna expozícia infocentra Energoland pri jadrovej elektrárni Mochovce prevetrá každého návštevníka zaujímavosťami zo sveta energie až k atómu. Okrem možnosti klásť otázky samotnému riaditeľovi elektrárne v Mochovciach sa mladí študenti-vedátori zoznámili so študentami nitrianskeho Gymnázia Goliašova, ktorí sa na prestížnom

Foto: Simona Šalgovičová

šampionáte Robocup 2022 umiestnili na šiestom mieste s projektom „robotfutbalu“. Jadrá atómov vystriedali jadrá procesorov, a tak ako sa Odysseus vrátil k Pénélope, aj naši

tohtoroční študenti a študentky ukončili svoju energickú púť v pokoji svojich domovov, ktoré by bez onej magickej neviditeľnej sily vlastne ani neboli.

-red-

Hurá do sveta zvierat

Minulý pondelok (01. 08. 2022) sa k uskutočneným sprievodným aktivitám DUK-u pridala ďalšia s názvom Svet zvierat. Stretli sme sa pred hlavným vchodom do Zoologickej záhrady Bratislava, kam si po nás prišiel náš sprievod. Vstúpili sme do ZOO, tým sa začala mimoriadne záživná prehliadka so zaujímavým komentárom. Cestou po bratislavskej ZOO sme si mohli pozrieť kone, hyeny, nosorožce a aj pštrosa. Avšak najväčším zážitkom pre mňa bolo kŕmenie lám. Lamy boli priateľské a s obrovskou chuťou sa

Foto: Peter Chvostek

púšťali do kúskov mrkvy, ktoré od nás dostali.

Dominik Daniel Machel

Naša anketa

Milí čitatelia a čitateľky *Novín DUK*. Práve čítate naše šieste vydanie! A spolu s ním aj v poradí tretiu anketu. Tentoraz vybehli redaktorky a redaktori do „detskouniverzitného“ terénu s jednou mimoriadne šťavnatou otázkou. Presvedčte sa s nami, čo vravia študent-

ky a študenti na tak dôležitú záležitosť, akou jedlo nesporne je.

Chýba Vám občerstvenie na DUK-u?

A: ÁNO	17
B: NIE	28

-red-

Priznajme si, kto z nás nepozná tento odpradáva známy citát. A ruku na srdce, kto ho už nepočul vo svojej blízkosti, či dokonca nevyslovil nahlas?

Na základe početných archeologických nálezov z rôznych kútov sveta sa pes považuje nielen za prvé domestikované zviera vôbec, ale aj za prvé zviera, ktoré človek cielene choval. Podľa teórie veterinára Gregoryho Aclanda (Cornell University, Ithaca, USA), nie človek domestikoval psa, ale naopak. Pes sám urobil prvý krok a začal žiť spolu s člo-

Pes – najlepší priateľ človeka

vekom, pretože sa kŕmil jeho odpadkami. Na oplátku strážil „svojich“ ľudí pred nepriateľmi a pomáhal im pri love.

Pre mnohých imobilných a ťažko zdravotne postihnutých ľudí je pes novým podnetom a spustením ich každo-

denného života. Pes sa stáva počas canisterapie nielen priateľom, ale aj motiváciou k pohybu a rehabilitácii. Odvádza ich pozornosť od vlastných problémov, vychováva ich k empatii a zodpovednosti.

Dotyky a hladenie uspokojia potrebu po nežnosti a zároveň je aj výchovným prostriedkom, ako sa primerane správať k zvieratám, ale aj k ľuďom. Zvyšuje neverbálne komunikačné zručnosti, zmierňuje agresivitu a pomáha komunikovať.

Ester E. Lörincová

Foto: internet

FAUNA A FLÓRA

V najnovšom čísle *Novín DUK* vám prinášame hneď niekoľko kuriozít zo živočíšnej i rastlinnej ríše, pretože fauna a flóra sú pre ľudskú existenciu veľmi dôležité. Tak nezabúdajte. Hor sa do čítania!

Niekoľko zaujímavostí zo zvieracej ríše

Keďže bola tento týždeň prednáška s p. prof. Koppelom zameraná na zvieraciu ríšu, rozhodla som sa o nej napísať niekoľko pozoruhodných faktov, ktoré ma upútali. Začala by som s najväčším suchozemským cicavcom – so slonom, ktorý má najdlhšie trvajúce tehotenstvo, presnejšie ide o 2 roky. Z vtákov sú zaujímavé predovšetkým rýchle kolibrí-

ky, ktoré ako jediné vtáky na svete dokážu lietať dozadu. Malí rozkošní útloni váhaví sú jedinými jedovatými primátmi. Bránia sa tak proti väčším predátorom. Aj vodné živočchy skrývajú nemalé prekvapenia. Vedeli ste, že delfíny sa navzájom oslovujú menami? Alebo to, že niektoré druhy žralokov svietia v tme?

Kristína Toporová

Foto: internet

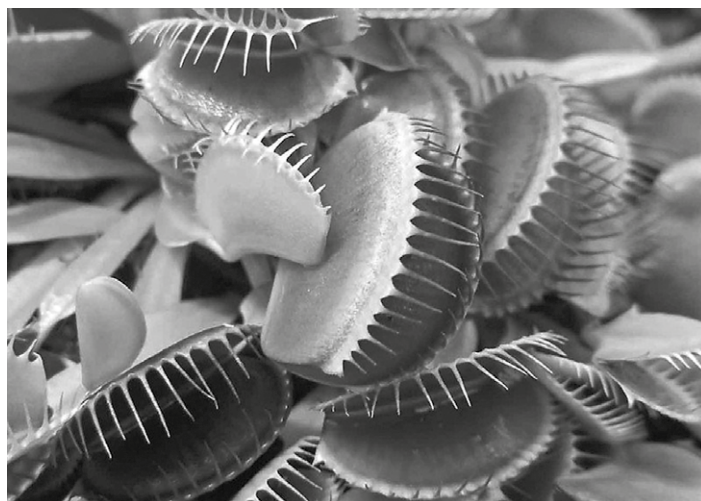

Foto: internet

Lovenie v podaní mäsožravých rastlín

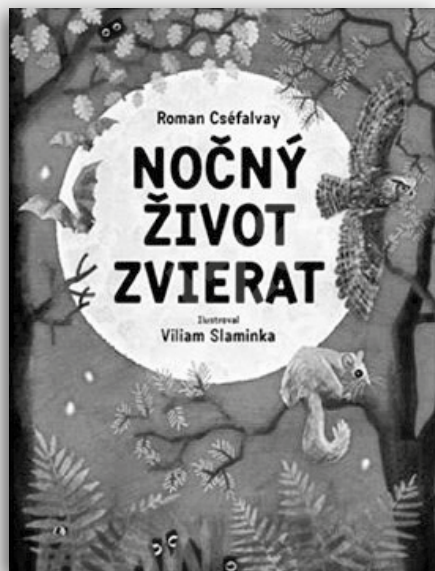
Mäsožravé rastliny sú rastliny, ktoré sa živia prevažne chytaným hmyzom. Tento hmyz lapajú (lovia) rôznymi spôsobmi. Tieto spôsoby sú rozdelené na dve skupiny: pasívne a aktívne.

Pri aktívnom chytaní sa rastlina pohybuje, robí rýchle a ostré pohyby v rozmedzí dvoch až piatich sekúnd. Naopak, pri pasívnom chytaní rastlina lapí hmyz napríklad pomocou lepkavých listov. Pri

takomto type lovu sa rastlina tiež môže hýbať, aby si lovenie uľahčila, ale len veľmi pomaly. Tento proces môže trvať až niekoľko hodín. Medzi najznámejšie hmyzožravé rastliny patrí mucholapka podivná, krčiaznik a tučnica obyčajná. Avšak nezabúdajte, predácia sa u mäsožravých rastlín vyvinula až po čase. Dôsledkom nedostatočného príjmu živín sa museli naučiť loviť.

Adela Marková

Dopochuli ste už o týchto dvoch tituloch zo sveta detskej literatúry?

Každoročne sa vydávajú desiatky novo napísaných (a nemej i nápaditých) kníh, ktoré sú určené pre jeden špecifický okruh čitateľov a čitateľiek – pre deti a mládež. V augustom šiestom čísle našich *Novín DUK* by som vám chcela predstaviť dva pozoruhodné tituly (vo svojej podstate oba približujú zvieraciu

ríšu), ktoré aj mňa ako vysokoškolskú študentku zaujali. Upútali ma svojou intenciou, nevšednou nekonvenčnosťou, dizajnom a prekvapivou pointou. Ide o knihy *Strelka a Bystroš: Misia Pravek* a *Nočný život zvierat*.

Autorom textu nabitého poznatkami a dátami je vyštudovaný zoológ Roman Cséfalvay, ktorý sa usiluje prostredníctvom svojej čarovnej a erudovanej publikácie *Nočný život zvierat* poukázať, čo sa deje so zvieratami v noci na vodnej hladine, v podzemí, v lese alebo na lúke, keď je hlboká tma a ľudia už poväčšine spia. Prijemným spôsobom približuje to, čo je nám neznáme.

Za veľmi prínosnú knihu považujem tiež aj *Strelka a Bystroš: Misia Pravek*, ktorú napísala Blanca Álvarez, klinická neuropsychologička a zdravotná psychologička. Pomocou rôznorodých sprievodných aktivít a hádaniek hrdinovia Strelka a Bystroš sprevádzajú počas predĺženého a pradávného Praveku svojich nových kamarátov a kamarátky (čiže vás). Autorka vytvorila publikáciu

s interaktívnym príbehom, pretože ňou chce poskytnúť vhodný mikro-tréning pre rozvoj neuropsychologických alebo emocionálnych zručností detí.

Dominika Horváthová,
editorka *Novín DUK*

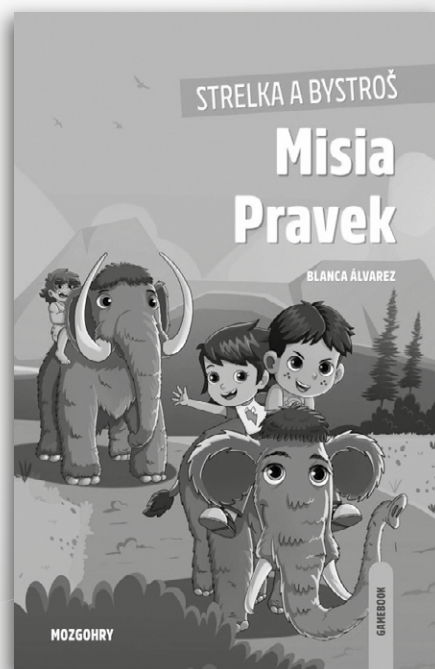

Foto: internet

Alexander opäť strieborný

Mnohí z vás určite s napätím sledovali diaľne na obľúbených Majstrovstvách sveta vo vodnom slalome, ktoré prebehli od 26. júla do 31. júla 2022 v nemeckom Augsburgu. Našu krajinu opäťovne, a nemenej zodpovedne, reprezentovali naši športovci a športovkyne v početnom množstve disciplín.

S obrovským nadšením som sledoval to, ako sa posúvajú jednotlivými súťažami ďalej až do semifinále, a neskôr aj do samotného finále. Do finále postúpil aj Alexander Slaťkovský. Počas svojej jazdy sa však dotkol jednej bránky, čo ho stálo cenné sekundy. Keď Alexander „túkol“ aj do nasledujúcej bránky, bol som presvedčený, že už nie všetci verili v jeho dobré umiestnenie. Stratil totiž 1,18 sekundy.

Avšak náš vynikajúci reprezentant zabojoval a svojou zbesilou jazdou obhájil strieb-

ro z predošlého šampionátu. Gratulujeme!

Dominik Daniel Machel

Foto: internet

Ženy v športe

Z rôznorodých médií je evidentné, že pri reprezentácii športu prispievajú k budovaniu škodlivých rodových stereotypov. Disponujú totiž tendenciou reprezentovať jednotlivé športovkyne ako ženy na prvom mieste, a až ako športovkyne na druhom mieste. Omnoho viac sa média zameriavajú na ich vzhľad, narozdiel od ich mužských kolegov. Je známe, že v minulosti bolo žien v športe veľmi málo. Nemohli sa

zúčastniť Olympijských hier až do roku 1900. Avšak dôležité je spomenúť, že od toho roku počet žien v športe stúpol a stúpa aj naďalej. Nesmieme zabúdať, že medzi najlepších slovenských športovcov patria aj ženy-športovkyne. Napríklad Petra Vlhová, známa slovenská zjazdová lyžiarka, vyhrala veľký krištáľový glóbus za celkové prvenstvo Svetového pohára v zjazdovom lyžovaní.

Adela Marková

Foto: internet

HLAVNÍ PARTNERI DUK

Metrostav Slovakia a.s.

SIEMENS

SIEMENS
Healthineers

PARTNER DUK ONLINE

DATALAN

SPOLUORGANIZÁTORI WORKSHOPOV DUK

ORGANIZÁTORI DUK

PARTNERI DUK

ZRIAĐOVATEĽ DIVADLA ARÉNA

PROJEKT FINANČNE PODPORILO

MEDIÁLNI PARTNERI DUK

Vydáva: Združenie Maxa Reinhardta, Čajakova 1, 811 05 Bratislava. **Editori:** Dominika Horváthová, Adam Nagy, Michal Onduš.

Redakcia: Matej Ivan, Kristína Toporová, Hanka Halamová, Salome Bočayová, Ester Lörincová, Emma Šprochová, Dominik Daniel Machel.

Grafická úprava: Commercium s.r.o.